

УДК 338.432 (477)

Стоянова-Коваль Світлана Савівна,
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри обліку і оподаткування
Одеського державного аграрного університету
ORCID 0000-0002-1945-0509
stoyanovakoval@gmail.com

Варгатюк Марія Олександрівна,
кандидат економічних наук,
директор інституту післядипломної освіти
Одеського державного аграрного університету
ORCID 0000-0003-2357-1597
varhatiukompa@gmail.com

СТРАТЕГІЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Анотація

У статті обґрунтовано стратегію удосконалення інституційно-аналітичного забезпечення функціонування аграрного сектору на засадах інноваційного розвитку. Розглянуто фактори впливу, які важливі при процесі вибору необхідної стратегії інноваційного розвитку аграрного сектору, на яких сучасних тенденціях вона базується та визначено стадії процесу її формування. Висвітлено мету інноваційного розвитку аграрного сектору та його впливовість на корпоративні стратегії. Наведено основні види стратегій на яких ґрунтується ефективний інноваційний розвиток аграрного сектору. Розглянуто використання ефективних організаційно-інституційних схем, які є базою для стратегії в перспективі. Зазначено доцільність використання матриці можливостей «SPACE», як засобу для проведення оцінки факторів, які мають вплив на вибір стратегії забезпечення інституційно-аналітичного забезпечення аграрного сектору, а також висвітлено концептуальну модель формування стратегії та завдання, на засадах інноваційного розвитку. Визначено стратегічні напрями удосконалення інституційно-аналітичного забезпечення розвитку аграрного сектору в Україні.

Ключові слова: стратегія, удосконалення, аграрний сектор, інституційно-аналітичне забезпечення, інноваційний розвиток.

UDC 338.432 (477)

Stoyanova-Koval Svitlana S.,
Doctor of Economics, Professor,
Associate Professor of Accounting and Taxation
Odessa State Agrarian University
ORCID 0000-0002-1945-0509
stoyanovakoval@gmail.com

Varhatiuk Maria O.,
PhD in Economics,

Director of the institute of postgraduate education
Odessa State Agrarian University
ORCID 0000-0003-2357-1597
varhatiukompa@gmail.com

STRATEGY TO IMPROVE THE INSTITUTIONAL AND ANALYTICAL SUPPORT OF THE FUNCTIONING OF THE AGRICULTURAL SECTOR OF UKRAINE

Abstract

The purpose of the article is to substantiate the strategy of improving the institutional and analytical support for the functioning of the agricultural sector of Ukraine.

The scientific novelty is to substantiate the strategy of improving the institutional and analytical support of the agricultural sector on the basis of innovative development. To consider the factors of influence that are important in the process of choosing the necessary strategy for innovative development of the agricultural sector, on what current trends it is based and to determine the stages of the process of its formation. Highlight the purpose of innovative development of the agricultural sector and its impact on corporate strategies. Give the main types of strategies on which the effective innovative development of the agricultural sector is based. Consider the use of effective organizational and institutional schemes that are the basis for the strategy in the future. Determine the feasibility of using the matrix of opportunities "SPACE" as a means of assessing the factors that influence the choice of strategy for institutional and analytical support of the agricultural sector, as well as highlight the conceptual model of strategy and objectives, based on innovative development. Identify strategic directions for improving the institutional and analytical support for the development of the agricultural sector in Ukraine.

Conclusions. Based on research, a classification of conditions and factors into negative and positive, which affect the development of the agricultural sector on the basis of innovative development. There are three strategic directions to ensure resource and technological renewal of the agricultural sector of the economy. The share of the innovation sphere in Ukraine in the total volume of agricultural products is determined. The basic principles of realization of the state innovation policy in agrarian sector of economy are defined. The influence of the competitiveness of economic entities in comparison with international producers on the position of domestic agrarian business is highlighted.

Key words: strategy, improvement, agricultural sector, institutional and analytical support, innovative development.

Вступ. Стратегія інституційно-аналітичного забезпечення розвитку аграрного сектору на засадах його інноваційного розвитку є основою стратегічного планування, яке формує сукупність заходів, пов'язаних з випуском інноваційної продукції, впровадженням і реалізацією нових технологій, розширенням збуту, організаційно-інституційним забезпеченням виробництва. Змістовна характеристика сутності поняття стратегія на початковому етапі його становлення тлумачилось, як мистецтво або наука організації відповідного виробничо-господарського процесу. [1-5].

Під стратегією забезпечення інституційно-аналітичного забезпечення розвитку аграрного сектору на засадах інноваційного розвитку варто розглядати систему планових та прогнозованих заходів, які ґрунтуються на використанні інноваційно-технологічного циклу з метою досягнення поставлених цілей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що вагомий внесок в дослідженні питання стратегії удосконалення інституційно-аналітичного забезпечення функціонування аграрного сектору зробили у своїх працях такі науковці, як: Р.Р.Білик, В.В.Благой, М.Р.Костецький, М.Ф.Кропивко, М.М.Ксенофонов, О.Б.Наумов, І.В.Венглюк, О.В.Митяй, О.М.Головіков, С.М.Шагоян, Т.П.Панюк, А.М.Штангрет та ін..

Метою статті є обґрунтування стратегії удосконалення інституційно-аналітичного забезпечення функціонування аграрного сектору України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розробка довгострокової стратегії забезпечення інституційно-аналітичного забезпечення розвитку аграрного сектору на засадах інноваційного розвитку є складним питанням, яке потребує формування та реалізації дієвих заходів, прийомів для стійкого економічного зростання, шляхом системної генерації нових знань, конкурентних механізмів, активізації підприємницької активності та своєчасної оптимальної державної підтримки.

Суб'єкти розвитку аграрного сектору можуть мати сукупність стратегій, однак змістовне наповнення їх залежать від особливостей функціонування розвитку аграрного сектору та його розвитку, й може ґрунтуватись на одній із внутрішніх політик:

- політика підтримки поточного стану функціонування суб'єктів розвитку аграрного сектору, яка зазвичай не передбачає використання нововведень;
- політика стрімкого розвитку аграрного сектору, пошук інноваційних шляхів розвитку, формування інноваційно-інтегрованих аграрних структур, впровадження науково-технологічних підходів;
- дотримання напряму переорієнтації та скорочення, який передбачає перегляд і усунення нераціональних складових організації аграрного бізнесу;
- комплексне комбінування, яке передбачає одночасне поєднання вище представлених підходів на різних етапах розвитку аграрного сектору і його функціонування [6-8].

Отже, процес формування необхідної стратегії інноваційного розвитку аграрного сектору з метою забезпечення його інституційно-аналітичного забезпечення базується на визначенні місії, цілей, завдань, які ставлять перед собою суб'єкти розвитку аграрного сектору, внутрішніх та зовнішніх факторів впливу (рис.1.).

Вибір стратегії забезпечення інституційно-аналітичного забезпечення розвитку аграрного сектору на засадах інноваційного розвитку базується на обґрунтуванні сучасних тенденцій розвитку науки й техніки, поступового переходу до нового технологічного укладу, системного аналізу та прогнозування динамічного оновлення виробничого процесу і технологічного забезпечення у аграрному секторі.

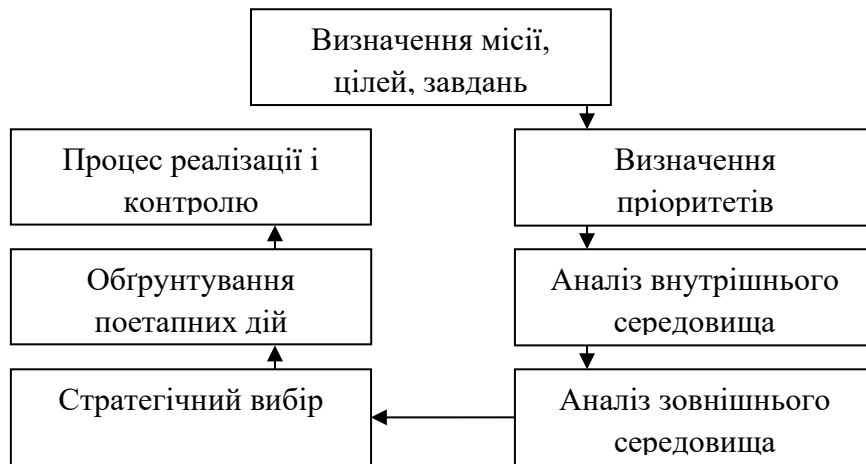

Рис.1. Стадії процесу формування стратегії забезпечення інституційно-аналітичного забезпечення розвитку аграрного сектору на засадах інноваційного розвитку *

* Джерело: запропоновано автором

Для вибору стратегії забезпечення інституційно-аналітичного забезпечення розвитку аграрного сектору на засадах інноваційного розвитку важливими є такі фактори:

1. Вплив співвідношення інвестиційної державної підтримки базових і стратегічних напрямів науково-інноваційної діяльності в аграрному секторі.
2. Наявний та необхідний інтелектуальний ресурс.
3. Матеріально-технічне забезпечення підтримки інноваційної діяльності в аграрному секторі.
4. Співвідношення короткострокових і довгострокових завдань щодо залучення інноваційної продукції [9-14].

Особливістю сучасного етапу соціально-економічного розвитку національного господарства є динамічне скорочення циклу винаходу і запуску інноваційних товарів. Життєвий цикл товарів, який зазвичай триває від 5 до 10 років, на сьогодні різко скорочується. Товар, який залишається на ринку вже більш ніж на 3-4 роки без його відновлення, покращення або інших подібних маркетингових стратегій, стає рідкісним.

Метою інноваційного розвитку аграрного сектору є забезпечення його інституційно-аналітичного забезпечення та отримання прибутків як від використання наявних ресурсів, так і від задоволення наявного або можливого попиту на товар, який є результатом інноваційної й наукової діяльності. Інноваційний розвиток може також впливати на корпоративні стратегії, перш за все, у контексті посилення ринкової позиції господарюючих суб'єктів розвитку аграрного сектору або забезпеченню своєчасних поставок необхідних ресурсів. У свою чергу, для забезпечення інституційно-аналітичного забезпечення розвитку аграрного сектору на засадах інноваційного розвитку, аналіз ринку є основною задачею у ідентифікації меж відповідних інновації, можливих програм інноваційного розвитку, технологій тощо.

Обґрунтовуючи доцільність врахування виробничо-збутового напрямку у забезпеченні інституційно-аналітичного забезпечення розвитку аграрного сектору, на наш погляд варто використовувати такі види стратегій (табл. 1.).

Таблиця 1

Види стратегій забезпечення інституційно-аналітичного забезпечення розвитку аграрного сектору на засадах виробничо-збутового напрямку

№ п/п	Вид стратегії	Характеристика стратегії
1	Розвитку ринку	Освоєння власної продукції на нових видах ринків та нових видів їх реалізації
2	Розвитку продукції	Введення та реалізація інноваційної продукції чи модифікованого виду
3	Концентричної диверсифікації	Формування нових виробництв, відповідно до профілю виробництва
4	Конгломеративної диверсифікації	Випуск нової продукції поза межами основного виробництва
5	Горизонтальна диверсифікація	Випуск нової непрофільної продукції для постійних споживачів

* Джерело: запропоновано автором на основі [3;8]

Формулювання перспектив інноваційного розвитку аграрного сектору з метою забезпечення його інституційно-аналітичного забезпечення повинно включати обґрунтування завдань попередньої стратегії, а саме, досягнення переваги перед потенційними конкурентами у відношенні поточних витрат виробництва та спеціалізації на розробці інноваційної продукції. Для обґрунтування особливостей забезпечення інституційно-аналітичного забезпечення розвитку аграрного сектору на засадах інноваційного розвитку надзвичайно важливим є систематизована обробка доступної інформації про ринок та ринкове середовище. Тобто, для розробки стратегії забезпечення інституційно-аналітичного забезпечення розвитку аграрного сектору на засадах інноваційного розвитку необхідна наступна інформація:

- існуючий попит на інноваційні товари та їх річний обіг;
- ризики, які пов'язані з виробничо-господарською та інноваційною діяльністю;
- державна політика щодо виробництва нових товарів, стандартів виробництва, податкової політики, кредитування тощо;
- рівень забезпечення вітчизняного розвитку аграрного сектору засобами виробництва та необхідною інформацією;
- рівень імпорту у вартісному та натуральному вираженні;
- характеристики сучасних споживачів – звички, рівень доходів, а також особливості торговельної практики [5;12;15].

Формування ідей інноваційного розвитку аграрної сфери з метою забезпечення інституційно-аналітичного забезпечення завжди проходить

особливу процедуру і втілюється в сформованому бізнес-плані та обов'язковою частиною якого буде і бізнес-стратегія.

На рівні суб'єкта господарювання завжди паралельно відбуваються два процеси, завдяки яким визначається стратегія. Хід цих процесів – контрольований і неконтрольований. Контрольований процес розробки стратегії – це свідомі дії, засновані на строгому аналізі даних про зростання ринку, розмір того або іншого сегменту, потреби споживачів, сильні і слабкі сторони конкурентів, розвиток тієї або іншої технології. Стратегія в цьому випадку виробляється в рамках окремого, обмеженого тимчасовими рамками проекту, а потім «спускається» у вигляді вказівок зверху вниз. Неконтрольовані процеси формування стратегій зароджуються в організації як результат повсякденної участі керівників, секторальних управлінців, торгових агентів і фінансистів у визначенні пріоритетів та ухваленні стратегічних рішень. Спонтанно стратегії виникають і тоді, коли управлінцям необхідно вирішити проблему або використовувати можливості, які не були передбачені в процесі запланованої розробки стратегій, на стадіях аналізу і планування. Якщо ж стратегія, що з'явилася спонтанно, виявляється дієвою, її можна формалізувати, удосконалити і почати застосовувати: тоді спонтанна стратегія перетворюється на сплановану контрольовану.

Стратегію варто розглядати не лише з позицій її формування та реалізації а й в динаміці. Більшість суб'єктів розвитку аграрного сектору бажають з самого початку визначити напрям свого розвитку. Дослідження показують, що з усіх успішно працюючих господарюючих суб'єктів 90% формувались так: спочатку обирається вид стратегії, а потім визначається, що для досягнення результативності стратегії доцільно змінити. Успішні суб'єкти господарювання можуть собі дозволити вкладати фінансові ресурси в нову стратегію після того, як виявиться, що попередня стратегія була помилковою. [16]. Тому необхідно використовувати ефективні організаційно-інституційні схеми, які слугують основою майбутньої стратегії забезпечення інституційно-аналітичного забезпечення розвитку аграрного сектору (табл. 2.).

Розробляючи і реалізовуючи стратегію, необхідно приділяти особливу увагу забезпеченості та розподілу ресурсів. Ефективність того або іншого процесу формування стратегії залежить від тих умов, в яких в даний момент знаходиться аграрний сектор.

Зазвичай заплановані процеси розробки і використання стратегій включають чотири:

- 1) планується успіх реалізації майбутніх заходів стратегії. Ці припущення можуть будуватися на якісній теорії, однак зазвичай вони ґрунтуються на минулому досвіді;
- 2) здійснення фінансових прогнозів, виходячи з відповідних припущень;
- 3) приймається або відхиляється проект ґрунтуючись на зроблених прогнозах;
- 4) починається етап реалізація стратегії.

Стратегії інтенсивного росту (продукції/ринку)

	Існуючий	Новий
Існуючий	Стратегія розвитку ринку <ul style="list-style-type: none"> – стимулювання обсягів споживання серед існуючих споживачів; – залучення нових споживачів; – реалізація більшої частки продукції на існуючих ринках 	Стратегія проникнення на ринок <ul style="list-style-type: none"> – реалізація продукції на нових ринках; – залучення нових сегментів ринку; – нові канали збуту; – створення нових ринків на основі співробітництва
Новий	Стратегія інноваційного розвитку <ul style="list-style-type: none"> – розробка нової чи вдосконаленої продукції на існуючих ринках; – розробка нових властивостей, функцій продукції; – розширення асортиментної політики нової продукції 	Стратегія диверсифікації <ul style="list-style-type: none"> – розвиток додаткових сфер діяльності; – горизонтальна диверсифікація; – конгломеративна диверсифікація

* Джерело: запропоновано автором

Ефективний інноваційний розвиток розвитку аграрного сектору з метою забезпечення його інституційно-аналітичного забезпечення може ґрунтуватись на таких стратегіях:

Ринкова (визначення заходів нейтралізації ризиків забезпеченню шляхом розширення видів інноваційної продукції які планується випускати на внутрішньому і зовнішньому ринках);

Диверсифікована (розширення виробництва, інноваційної інфраструктури);

Нововведення (постійне оновлення існуючого асортименту, номенклатури продукції, управлінських рішень тощо);

Конкурентна (забезпечення підвищення рівня якості, індивідуальності продукції, послуг).

Кожна з представлених стратегій повинна адаптуватись до умов, які динамічно змінюються. В наш час стратегічне управління в аграрному секторі в явній формі практично не застосовується. Тому доцільно застосувати матрицю можливостей «SPACE», яка є засобом для проведення оцінки факторів які безпосередньо впливають на вибір стратегії забезпечення інституційно-аналітичного забезпечення розвитку аграрного сектору на засадах інноваційного розвитку. Для побудови такої матриці перш за все варто здійснити SPACE аналіз, тобто аналіз внутрішнього і зовнішнього середовища функціонування розвитку аграрного сектору та його інституційно-аналітичного забезпечення для існуючої стратегії навіть за відсутності стратегічного планування. Оцінку таких можливостей пропонуємо визначати матричним способом враховуючи ймовірність використання можливостей.

Використаємо методику SPACE аналізу для оцінки середовища функціонування розвитку аграрного сектору у напрямку ідентифікації відповідних стратегій забезпечення інституційно-аналітичного забезпечення на основі сильних, слабих сторін, загроз і можливостей. Для побудови матриці SPACE варто використати такі групи показників: фінансові; конкурентності; стабільності середовища; матеріально-технічні та виробничі потужності. Показники оцінюються експертами за 10-ти бальною шкалою [17-19](табл. 3).

Таблиця 3

Матриця для аналізу середовища інституційно-аналітичного забезпечення розвитку аграрного сектору

Внутрішня стратегічна позиція	Зовнішня стратегічна позиція
<i>Фінансова складова</i>	<i>Стабільність середовища</i>
1. Система кредитування	1. Наявність ресурсної бази
2. Платоспроможність аграрного підприємства	2. Стабільність постачальників
3. Власні фінансові ресурси	3. Стабільність сезонного впливу
4. Ліквідність підприємства	4. Стан попиту
5. Резервні фонди	5. Стабільні зв'язки з іншими агроструктурами
6. Стан заборгованості	6. Стан зовнішньо – економічних відносин
7. Державні фінансові пільги	7. Стабільність законодавства
Середня оцінка	Середня оцінка
<i>Конкурентні переваги</i>	<i>Виробничі потужності</i>
1. Статус підприємства	1. Стабільність виробництва
2. Задоволення потреб	2. Можливість розширення виробництва
3. Якість продукції	3. Можливість використання економних джерел енергії
4. Ціна	4. Можливість використання інноваційної продукції
5. Стимулювання працівників	5. Можливість залучення інтелектуальних ресурсів
6. Кваліфіковані працівники	6. Значний виробничий досвід
7. Канали збуту продукції	7. Стан матеріально – технічної бази
Середня оцінка	Середня оцінка
Оцінка за внутрішньою позицією	Оцінка за зовнішньою позицією

Джерело: розроблено авторами

Стратегія забезпечення інституційно-аналітичного забезпечення розвитку аграрного сектору на засадах інноваційного розвитку повинна включати специфічні принципи: забезпечення оптимальності у прийнятті організаційно-економічних питань; єдності та комплексності прогнозів, стратегічності програм та планів; єдності процесу розробки, інституційного забезпечення можливості виконання програм і планів та його контролю.

Як результат аналізу міжнародного досвіду можна виокремити три види стратегій забезпечення інституційно-аналітичного забезпечення розвитку аграрного сектору на засадах інноваційного розвитку:

- стратегія перенесення, адаптація міжнародного досвіду забезпечення інституційно-аналітичного забезпечення враховуючи перспективи інноваційного розвитку аграрного сектору;

- стратегія запозичення щодо використання нових видів аграрної продукції, аграрних технологій, які раніше успішно використовувались в інших країнах;

- стратегія нарощування, передбачає використання власного інтелектуального ресурсу, однак із залученням іноземних фахівців.

Отже, саме стратегія нарощування може бути ефективною для забезпечення інституційно-аналітичного забезпечення розвитку аграрного сектору на засадах інноваційного розвитку та сприятиме інтеграції вітчизняної науки і розвитку аграрного сектору. Нова стратегія забезпечення інституційно-аналітичного забезпечення розвитку аграрного сектору на засадах інноваційного розвитку не може здійснюватися шляхом відтворення старої політики забезпечення інституційно-аналітичного забезпечення та розвитку науково-технічного потенціалу. Основним завданням є розробка і використання (через програми, проекти, стратегії) нових підходів до мотивації інноваційної діяльності, забезпечення процесів комерціалізації результатів наукових досліджень та підвищення ринкового попиту на відповідну інноваційну продукцію. Також варто враховувати соціально-економічний, національно-стратегічний, демографічний та інші аспекти забезпечення інституційно-аналітичного забезпечення та реалізації інноваційних процесів в аграрному секторі, що передбачає налагодження оптимальних зв'язків фінансово-кредитної, промислової, науково-технічної та інноваційної політик. Саме такий зв'язок спроможний забезпечити економічну безпеку на основі відтворення інноваційного процесу, стимулювати науково-технологічних нововведень і технічних зрушень, активізації інвестиційної діяльності у контексті використання сучасних форм державно-приватного партнерства [20-25] (рис. 2.).

Основою стратегії забезпечення інституційно-аналітичного забезпечення розвитку аграрного сектору на засадах інноваційного розвитку є стратегія технологічного та соціально-економічного розвитку з акцентуванням на інтелектуальний ресурс. До базових елементів стратегії відноситься: вибір, оцінка та стимулювання пріоритетних напрямків забезпечення інституційно-аналітичного забезпечення; програмно-цільові методи планування інноваційного розвитку; модернізація системи освіти та забезпечення можливості її своєчасного пристосування до завдань інноваційної політики; формування сприятливих умов для різних форм інтеграції науки та розвитку аграрного сектору.

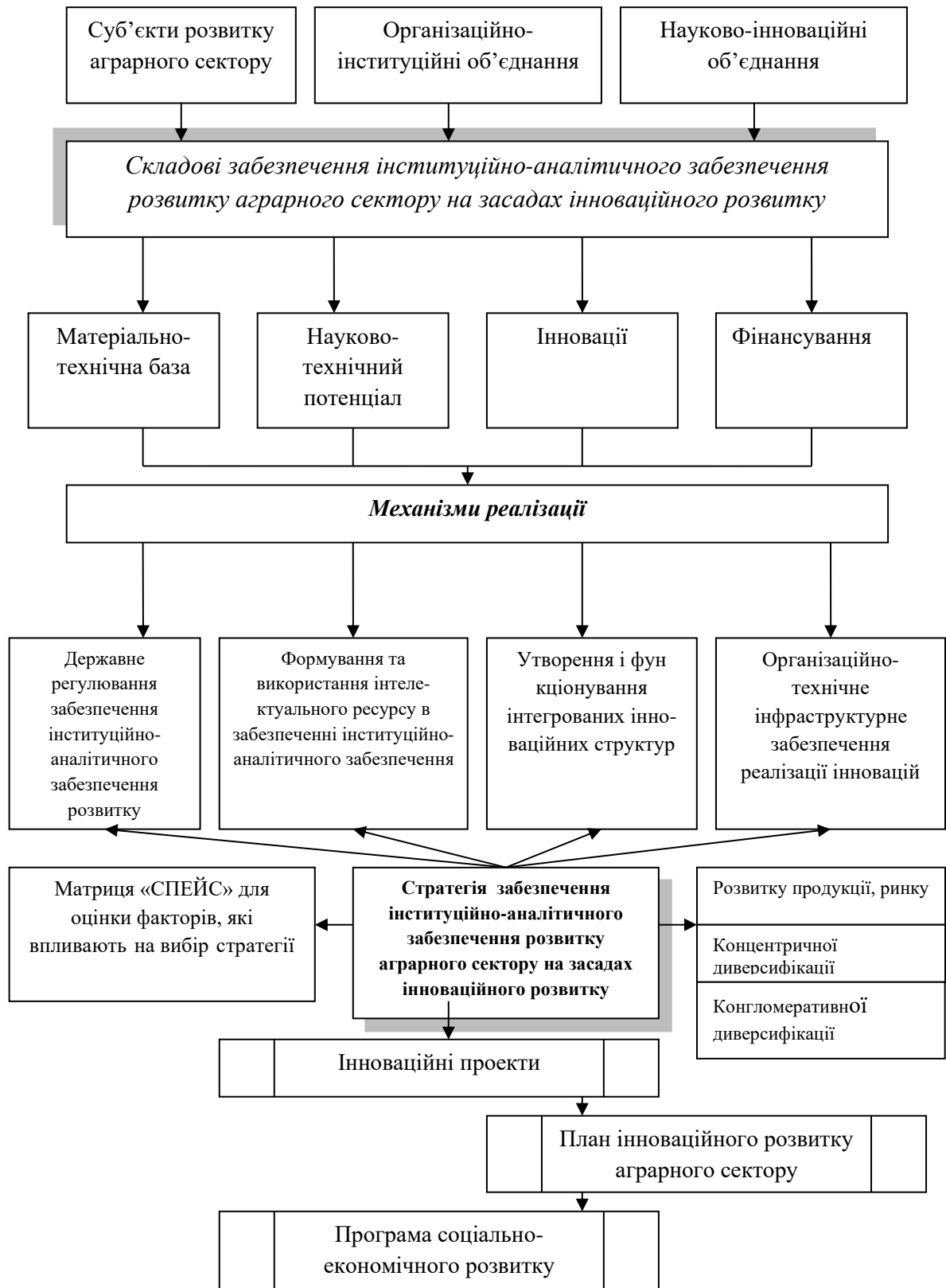

Рис. 2. Концептуальна модель формування стратегії забезпечення інституційно-аналітичного забезпечення розвитку аграрного сектору на засадах інноваційного розвитку*

* Джерело: розроблено автором

До завдань стратегії забезпечення інституційно-аналітичного забезпечення розвитку аграрного сектору на засадах інноваційного розвитку віднесемо такі напрями:

1) інституційно-економічний напрям: формування дієвих організаційно-економічних механізмів забезпечення інституційно-аналітичного забезпечення розвитку аграрного сектору на засадах інноваційного розвитку; впровадження наукових та технологічних інновацій, підвищення результативності розвитку аграрного сектору; активізація інвестиційної політики та державної підтримки забезпечення інституційно-аналітичного забезпечення розвитку аграрного сектору на засадах інноваційного розвитку; інтеграція соціально-економічних реформ щодо забезпечення інституційно-аналітичного забезпечення з інноваційною політикою в країні;

2) соціально-мотиваційний напрям: синтез наукового та освітнього секторів, активізація інтелектуальних ресурсів; підтримка розвитку економіки знань в умовах інформаційного суспільства; стимулювання висококваліфікованих кадрів, які здійснюють інноваційну діяльність; модернізація соціальних механізмів використання інтелектуальних ресурсів та охорони здоров'я;

3) виробничо-управлінський напрям: забезпечення підвищення конкурентоспроможності та якості продукції розвитку аграрного сектору; підтримка у використанні вітчизняної техніки і технологій; формування моделей комерціалізації інноваційної продукції розвитку аграрного сектору; реалізація міжнародних стандартів щодо якості продукції розвитку аграрного сектору;

4) екологічно-охоронний напрям: підтримка складової навколишнього природного середовища; розробка ефективної системи природокористування та екологічності інноваційних технологій у аграрному секторі; збереження біологічного та ландшафтного стану. Тобто, стратегія забезпечення інституційно-аналітичного забезпечення розвитку аграрного сектору на засадах інноваційного розвитку в Україні повинна бути орієнтована на інтенсивне розширене відтворення фінансово-економічного, виробничо-господарського, земельного та трудового капіталів на основі впровадження інноваційних технологій, організаційно-технічних рішень у сфері виробництва та реалізації нової продукції або надання послуг [13;26].

Обґрунтовано, що модернізація інституційно-аналітичного забезпечення розвитку аграрного сектору має відбуватися в розрізі трьох невід'ємних та тісно взаємопов'язаних частин: 1) інституційно-правової (формальні та неформальні правила); 2) інституційно-організаційної (управлінський та ресурсний блок); 3) інституційно-методичної (методи аналізу).

Сформульовано концептуальне бачення інституційно-аналітичного забезпечення розвитку аграрного сектору в Україні, яке передбачає вдосконалення існуючої нормативно-правової бази в напрямку підвищення ефективності функціонування саморегульованих організацій в аграрному секторі, розвитку системи сільськогосподарського дорадництва, удосконалення механізмів налагодження співпраці всіх стейкхолдерів (держави, бізнесу, науки,

громадськості та інформаційно-аналітичного сектору), розвитку дрібнотоварного аграрного виробництва та інформаційної системи аграрної логістики, підвищення результативності використання інструментів регулювання вітчизняного аграрного ринку (рис. 3.).

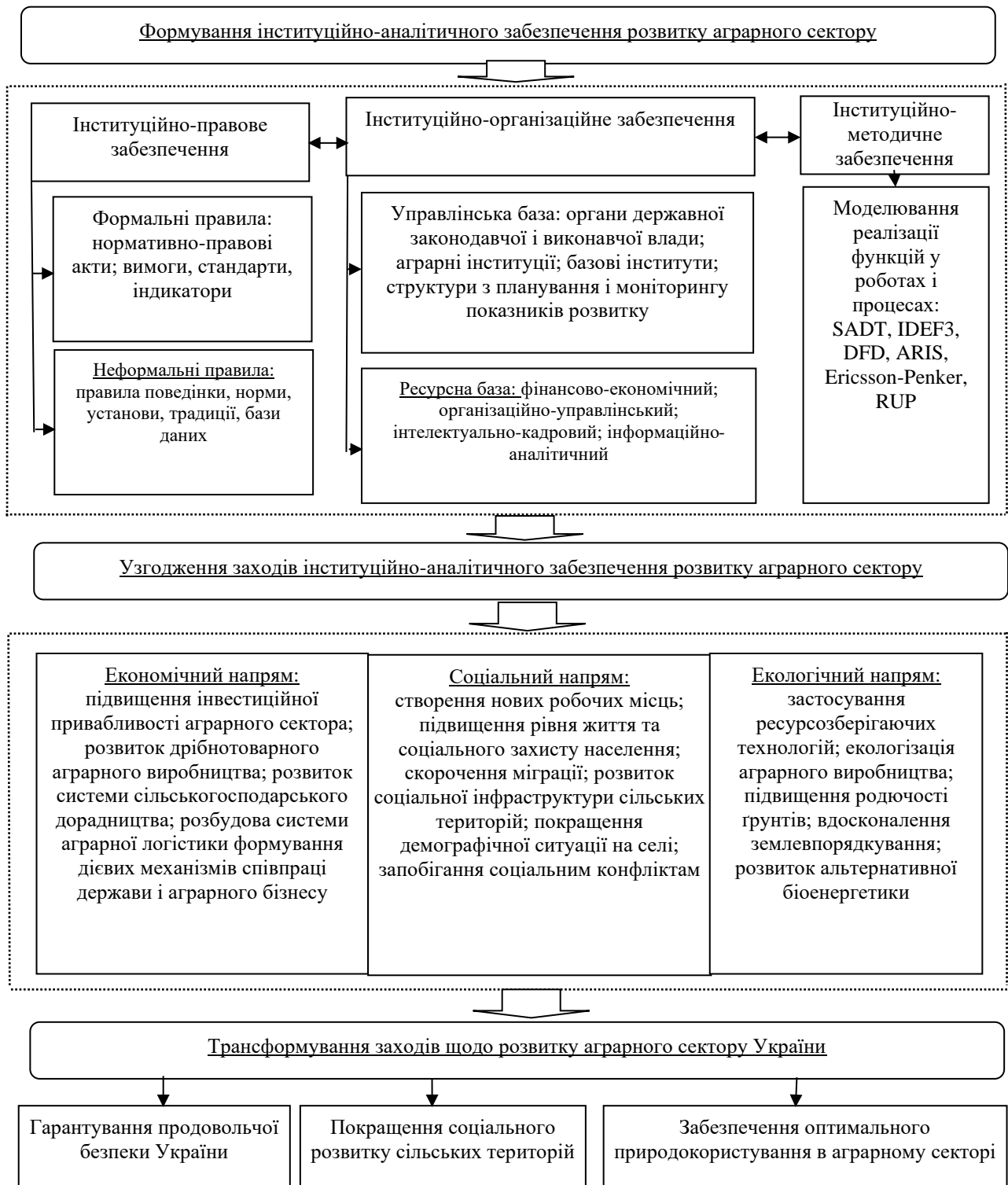

Рис. 3. Стратегічні напрями удосконалення інституційно-аналітичного забезпечення розвитку аграрного сектору в Україні

Джерело: розроблено автором

Проведений аналіз умов та факторів, які впливають на забезпечення інституційно-аналітичного забезпечення розвитку аграрного сектору на засадах інноваційного розвитку, сприяв формуванню класифікації їх на негативні та позитивні.

Негативними можна вважати:

- ризикованість інноваційної діяльності в аграрному секторі;
- відсутність ефективного фінансування інноваційної діяльності в аграрному секторі;
- неефективність державної інноваційної політики та пріоритетів стратегії розвитку аграрного сектору;
- не дієва кадрова політика щодо забезпечення інституційно-аналітичного забезпечення розвитку аграрного сектору на засадах інноваційного розвитку.

Позитивними факторами є:

- розвиток соціально орієнтованого суспільства заснованого на знаннях;
- різноманітність форм господарювання;
- сприяння нарощення фахового кадрового потенціалу;
- підвищення попиту на інноваційну продукцію у певного прошарку розвитку аграрного сектору.

Сучасний етап розвитку національної інформаційної економіки, пов'язаний з розвитком та адаптацією до дієвих вимог світового ринку, спостерігаємо виникнення складного становища вітчизняного аграрного бізнесу. Це обумовлено, перш за все, низьким рівнем конкурентоспроможності суб'єктів господарювання у порівнянні з міжнародними виробниками. Саме це стимулює до активного використання ефективного вітчизняного та передового світового досвіду щодо роботи форм аграрного бізнесу, які є сучасними світовими тенденціями у забезпечення інституційно-аналітичного забезпечення [10;17].

У результаті проведеного дослідження було виділено три стратегічних напрями для забезпечення ресурсно-технологічного оновлення аграрного сектора економіки [8]:

- застосування технологій, які забезпечують здешевлення виробленої аграрної продукції, без втрат її якості;
- застосування технологій, які сприяють підвищенню якості продукції розвитку аграрного сектору;
- реалізація технологій та біологічних засобів, які забезпечують виробництво екологічної продукції та гарантують соціально-економічну безпеку аграрному сектору економіки.

Проведений аналіз засвідчив, що в Україні інноваційна сфера займає значну частку у загальному обсязі аграрної продукції (близько 10%). У свою чергу основними принципами реалізації державної інноваційної політики у аграрному секторі економіки є:

- ідентифікація державних напрямів розвитку інноваційного потенціалу розвитку аграрного сектору;

- удосконалення нормативно-правової бази у напрямку розвитку інноваційного потенціалу розвитку аграрного сектору;
- формування умов для розвитку науково-технічного та інноваційного потенціалів;
- сприяння співпраці та взаємодії науково-освітньої сфери, держави, виробництва, фінансово-кредитного сектору[10;12].

З метою реалізації державної інноваційної політики в Україні функціонувало Державне агентство з інвестицій та інновацій, яке реорганізовано у Державне агентство України з інвестицій та розвитку, яке забезпечує формуванні та реалізацію державної інноваційно-інвестиційної політики та готує пропозиції з метою надання державної підтримки щодо реалізації інноваційно-інвестиційних проектів у аграрному секторі економіки [13].

Відповідно до вітчизняних нормативних актів, шляхом конкурсного відбору інноваційно-інвестиційних проектів у контексті їх фінансової підтримки Державним бюджетом передбачаються такі критерії:

- 1) науково-технічний та технологічний рівень проектів;
- 2) рівень конкурентоспроможності аграрної продукції та перспективи ринків збуту;
- 3) соціально-економічна ефективність інноваційно-інвестиційного проекту (проведення оцінки планового обсягу прибутку від обсягів реалізації проекту, строків її окупності тощо);
- 4) ефективність проекту за показниками бюджетного фінансування;
- 5) наявність у проекті ресурсо- та енергозберігаючих технологій;
- 6) соціальний ефект від реалізації таких проектів (формування нових робочих місць, збільшення заробітної плати, покращення умов праці тощо);
- 7) вплив інноваційно-інвестиційного проекту на природне навколишнє середовище.

Здійснення результативного інвестиційного забезпечення інституційно-аналітичного забезпечення розвитку аграрного сектору на засадах інноваційного розвитку у сучасних умовах є запорукою їх ефективної діяльності, дає можливість зростання та забезпечує довгострокові конкурентні переваги. Для цього сфера інновацій регулюється законами України «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про наукову і науково-технічну експертизу», «Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», «Про інвестиційну діяльність», «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» та іншими законами в патентно-ліцензійній сфері, законами про створення спеціальних (вільних) економічних зон і територій пріоритетного розвитку, законами з питань оподаткування тощо.

У свою чергу, забезпечення інституційно-аналітичного забезпечення розвитку аграрного сектору на засадах інноваційного розвитку потребує великої підтримки зі сторони держави та належного фінансування, що є важливим під час виходу на ринок науково-технічної продукції, а також конкурування з

іноземними аналогами. Особливо це стосується імпорту сільськогосподарської техніки, насіння і засобів захисту рослин. Фінансування наукових розробок для сільського господарства потрібно проводити на всіх стадіях інноваційного процесу, тому що впровадження даних у виробництво повинно стимулювати попит на розробки саме вітчизняних наукових установ. Функціонування аграрної науки в умовах невизначеності обґрунтованої ціни на наукову продукцію і законодавчого регулювання цього питання не сприяє процесу реалізації інновацій. У той же час вивчення світового досвіду стимулювання інноваційної діяльності свідчить, що значення інноваційної складової в розвитку економік іноземних держав постійно посилюється, а активізація інноваційної діяльності ними всебічно підтримується.

Стратегія забезпечення інституційно-аналітичного забезпечення розвитку аграрного сектору на засадах інноваційного розвитку має на меті формування сприятливих умов для продуктивної роботи та спонукання до досягнення мети виробництва в конкурентному середовищі за наявності різноманітних ризиків через оперативне виявлення та мінімізацію впливу наявних загроз. Водночас, належна увага до стану стратегії забезпечення інституційно-аналітичного забезпечення розвитку аграрного сектору на засадах інноваційного розвитку – це формування певного комплексу ключових показників, що засвідчують безпечний стан середовища функціонування розвитку аграрного сектору на певний час настання прогнозованого негативного (позитивного) явища [12].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, основною тезою стратегічного управління на сучасному етапі є стратегія забезпечення інституційно-аналітичного забезпечення розвитку аграрного сектору на засадах інноваційного розвитку, яка має встановлювати вектори поступу суб'єкта господарювання та має окреслити загальну мету стратегічного напрямку, в той час як уточнення дій з досягнення мети розвитку аграрного сектору за різними напрямками відбувається шляхом розробки та впровадження функціональних стратегій, зокрема інноваційної.

Виходячи з вищесказаного, стратегія забезпечення інституційно-аналітичного забезпечення розвитку аграрного сектору на засадах інноваційного розвитку розглядається, як певна складова лобіювання та деталізації комплексу стратегічних завдань, що є сприятливим підґрунтям генеральних планів розширення та поглиблення аграрним сектором стратегічно вагомих переваг в міжнародному середовищі.

Список використаних джерел:

1. Білик Р. Р. Оцінювання взаємозв'язків економічної безпеки та конкурентоспроможності регіону. Вісник Хмельницького національного університету. 2017. № 1. С. 23–30.
2. Благой В. В., Базарнова Є. О. Формування комплексу заходів, спрямованих на попередження фінансової кризи вітчизняних підприємств. Молодий вчений. 2017. № 4.4 (44.4). С. 1–4.
3. Костецький М. Р. Управління еколого–економічною безпекою: монографія. Рівне : ППДМ, 2010, 116 с.

4. Кропивко М. Ф. Стратегічне бачення аграрного устрою України. Економіка АПК. 2017. № 4. С. 5–16.

5. Ксенофонтов М. М. Стратегія забезпечення стану економічної безпеки як складова стратегії розвитку сільськогосподарського підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2017. № 6. Т.3. С. 47-53.

6. Наумов О.Б. Стратегічні вектори державного регулювання агропромислового виробництва: інструменти та методи консолідації ресурсів розвитку. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2017. № 4. С. 93-100.

7. Гоголь Т.А., Слободяник І.Л. Складові системи забезпечення розвитку інноваційного потенціалу та їх вплив на економічну безпеку країни. Оцінка та регулювання економічної безпеки регіонального співробітництва депресивних територій в рамках євроінтеграційних процесів: монографія. Чернігів: ЧНТУ, 2018. С. 69-85.

8. Венглюк І. В. Становлення соціально-економічної безпеки підприємства. Економічний вісник Донбасу. 2013. № 3(33). С. 226–230.

9. Галицький О. М., Митяй О. В., Николюк О. В. Державне регулювання розвитку агроформувань в Україні. Вісник Сумського національного аграрного університету серія «Економіка та менеджмент». №4. 2017. С.20-25.

10. Галицький О. М., Шабатура Т. С. Методологічне забезпечення захисту економічних інтересів інноваційного розвитку суб'єктів аграрного виробництва. Наукові записки законодавства Верховної Ради України. 2017. №1. С.123-130.

11. Головіков О. М. Соціальна політика та економічна безпека / заг. ред. Є.І. Крихтіна. Донецьк : Каштан, 2004. 336 с.

12. Гривіненко О. М., Шагоян С. М. Сутність та шляхи забезпечення економічної безпеки підприємства. Науковий вісник Херсонського державного університету : Серія Економічні науки. 2017. № 22. Ч.1. С. 98–100.

13. Добрянська Н. А., Варгатюк М. О. Науково-теоретичні основи конкурентоспроможності підприємства. Теоретичні, методологічні та практичні аспекти конкурентоспроможності підприємств : монографія / за заг. ред. професора О. Г. Янкового. Одеса, Атлант, 2017. С. 29-37.

14. Панюк Т. П., Лукомська О.І. Диверсифікація як основа структурної модернізації економічної діяльності аграрних підприємств. зб. наук. пр. Луцького національного технічного університету «Економічний форум». Луцьк. 2016. Вип. 1. С. 189-197.

15. Варгатюк М. О. Інституційно-аналітичне забезпечення механізму регулювання розвитку аграрного сектору. Вісник Хмельницького національного університету. 2019. № 6. Т. 2. С. 206-211

16. Грушко В. І., Лаптев С. М. Економічна безпека суб'єктів господарської діяльності в умовах глобальної фінансової кризи : монографія / за ред. О.А. Кириченка, М. П. Денисенка, В. С. Сідака. Київ : Університет економіки та права «КРОК», 2015. 412 с.

17. Грушко В. І., Коптюх О. Г. Суперечності сучасної фінансової системи України. Вчені записки. Університет економіки та права «КРОК». 2016. № 22. С. 28-33.

18. Козловський А. В., Мазур Г. Ф. Сучасні заходи стимулювання розвитку агропромислового виробництва в Україні. Агросвіт. 2017. № 8. С. 12–18.

19. Кутузова М. М. Теоретичні основи формування і розвитку економічної безпеки. Молодий вчений. 2017. № 1 (41). С. 628-631.

20. Гнатъева Т.М., Давидюк О.О. Аналіз рівня захищеності економічних інтересів аграрного виробництва в умовах інтеграції України до світового економічного простору. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2017. № 6.

21. Слободяник І.Л. Організаційні детермінанти розвитку інноваційного потенціалу аграрного сектору в Україні. Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції. Херсон, 2018. № 27 (16). С.124-128.

22. Лузан Ю. Я. Організаційно-економічний механізм забезпечення розвитку агропромислового виробництва України : теоретико-методологічний аспект. Економіка АПК. 2011. № 2. С. 3–12.

23. Штангрет А. М., Караїм М. М. Обліково-аналітичне забезпечення як основа прийняття рішень суб'єктами економічної безпеки підприємства. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2017. № 7. С. 167-170.

24. Rio Declaration on Environment and Development // Report of the United Nations Conference on Environment and Development (Rio de Janeiro, 3-14 June 1992). Annex I. – A/CONF.151/26 (Vol. I) URL: <http://www.un.org/documents/ga/conf151/aconf15126-1annex1.htm>

25. Candice Stevens. Agriculture and Green Growth / Candice Stevens URL: <http://www.oecd.org/tad/sustainableagriculture/48289829.pdf>.

26. The future of subsidy payments for organic farming URL: <http://ec.europa.eu/environment/integration/research/newsalert/pdf/161na4.pdf>.

References:

1. Bilyk R.R. Assessment of the relationship between economic security and competitiveness of the region. Bulletin of Khmelnytsky National University. 2017. № 1. S. 23–30.

2. Blagoy V.V., Bazarnova E.A. Formation of a set of measures aimed at preventing the financial crisis of domestic enterprises. A young scientist. 2017. № 4.4 (44.4). Pp. 1–4.

3. Kostetsky M.R. Management of ecological and economic safety: a monograph. Rivne: PPDM, 2010, 116 p.

4. Кropyvko M.F. Strategic vision of the agrarian system of Ukraine. Economics of agro-industrial complex. 2017. № 4. S. 5–16.

5. Xenofontov M.M. Strategy for ensuring economic security as a component of the strategy of agricultural enterprise development. Bulletin of Khmelnytsky National University. Economic sciences. 2017. № 6. Vol.3. Pp. 47-53.

6. Naumov O.B. Strategic vectors of state regulation of agro-industrial production: tools and methods of consolidation of development resources. Scientific

notes of the Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine. 2017. № 4. pp. 93–100.

7. Gogol T.A., Slobodyanik I.L. Components of the system for ensuring the development of innovation potential and their impact on the economic security of the country. Assessment and regulation of economic security of regional cooperation of depressed territories within the framework of European integration processes: monograph. Chernihiv: ChNTU, 2018. P. 69-85.

8. Venglyuk I.V. Formation of socio-economic security of the enterprise. Economic Bulletin of Donbass. 2013. № 3 (33). Pp. 226–230.

9. Galitsky O.M., Mityai O.V., Nikolyuk O.V. State regulation of the development of agricultural formations in Ukraine. Bulletin of Sumy National Agrarian University series "Economics and Management". №4. 2017. S.20-25.

10. Halytsky O.M., Shabatura T.S. Methodological support of protection of economic interests of innovative development of subjects of agrarian production. Scientific notes of the legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine. 2017. №1. P.123-130.

11. Golovikov O.M. Social policy and economic security / general. ed. Ye.I. Crumb. Donetsk: Chestnut, 2004. 336 p.

12. Gribinenko O.M., Shagoyan S.M. The essence and ways to ensure the economic security of the enterprise. Scientific Bulletin of Kherson State University: Series Economic Sciences. 2017. № 22. Ch.1. Pp. 98–100.

13. Dobryanska N.A., Vargatyuk M.O. Scientific and theoretical foundations of enterprise competitiveness. Theoretical, methodological and practical aspects of enterprise competitiveness: monograph / for general. ed. Professor OG Yankov. Odessa, Atlant, 2017. pp. 29-37.

14. Panyuk T.P., Lukomskaya O.I. Diversification as a basis for structural modernization of economic activity of agricultural enterprises. zb. Science. Lutsk National Technical University "Economic Forum". Lutsk. 2016. Vip. 1. pp. 189-197.

15. Vargatiuk M.O. Institutional and analytical support mechanism for regulating the development of the agricultural sector. Bulletin of Khmelnytsky National University. 2019. № 6. T. 2. S. 206–211

16. Grushko V.I., Laptev S.M. Economic security of economic entities in the global financial crisis: a monograph / ed. O.A. Kirichenko, MP Denisenko, VS Sidak. Kyiv: University of Economics and Law "KROK", 2015. 412 p.

17. Grushko V.I., Koptyukh O.G. Contradictions of the modern financial system of Ukraine. Scientific notes. University of Economics and Law "KROK". 2016. № 22. pp. 28–33.

18. Kozlovsky A.V., Mazur G.F. Modern measures to stimulate the development of agro-industrial production in Ukraine. Agrosvit. 2017. № 8. S. 12–18.

19. Kutuzova M.M. Theoretical foundations of the formation and development of economic security. A young scientist. 2017. № 1 (41). Pp. 628-631.

20. Gnatieva T.M., Davydyuk O.O. Analysis of the level of protection of economic interests of agrarian production in the conditions of Ukraine's integration

into the world economic space. Scientific notes of the Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine. 2017. № 6.

21. Slobodyanyk I.L. Organizational determinants of the development of innovation potential of the agricultural sector in Ukraine. Socio-economic development of regions in the context of international integration. Kherson, 2018. № 27 (16). P.124-128.

22. Luzan Yu. Ya. Organizational and economic mechanism for ensuring the development of agro-industrial production of Ukraine: theoretical and methodological aspect. Economics of agro-industrial complex. 2011. № 2. S. 3–12.

23. Shtangret A.M., Karaim M.M. Accounting and analytical support as a basis for decision-making by the subjects of economic security of the enterprise. Eastern Europe: Economy, Business and Management. 2017. № 7. pp. 167–170.

24. Rio Declaration on Environment and Development // Report of the United Nations Conference on Environment and Development (Rio de Janeiro, 3-14 June 1992). Annex I – A/CONF.151/26 (Vol. I) URL: <http://www.un.org/documents/ga/conf151/aconf15126-1annex1.htm>

25. Candice Stevens. Agriculture and Green Growth / Candice Stevens URL: <http://www.oecd.org/tad/sustainableagriculture/48289829.pdf>.

26. The future of subsidy payments for organic farming URL: <http://ec.europa.eu/environment/integration/research/newsalert/pdf/161na4.pdf>.